

Янченко Анастасія Олександрівна,
здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Степанова Ганна Миколаївна,
професор кафедри кримінальної юстиції
навчально-наукового інституту права
та психології Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ, ФУНКЦІЇ ТА ПРАВОВІ ЗМІНИ

В умовах російської агресії проти України, першочерговим завданням та обов'язком органів публічної влади є адміністративно-правове забезпечення потреб безпеки та оборони. Сьогодні Збройні Сили України разом з іншими силовими структурами ведуть успішні бойові дії, відстоюючи територіальну цілісність, незалежність та державний суверенітет України.

Пліч-о-пліч разом з військовослужбовцями, здійснюючи в умовах воєнного стану охорону публічного порядку та безпеки, протидіючи організованій злочинності, виявляючи причетність осіб до колабораційної діяльності, щоденно документуючи військові злочини російських окупантів та виконуючи відповідно до Конституції та Закону України «Про Національну поліцію» інші процесуальні дії, Національній поліції доводиться здійснювати у цей важкий для країни час нелегку для здоров'я та життя діяльність, захищаючи права та свободи громадян, суспільства та держави [1, с. 250].

Починаючи з 24 лютого 2022 року, правовий статус Національної поліції як повноправного суб'єкта сектору безпеки та оборони зазнав суттєвих змін і доповнень. Було внесено чимало нововведень, що визначають та регулюють правові відносини у цій сфері діяльності. Так, статтю 8 Закону України «Про Національну поліцію» було доповнено частиною

четвертою, у якій зазначено, що «...Під час дії воєнного стану поліція діє згідно із призначенням та специфікою діяльності з урахуванням тих обмежень прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, що визначаються відповідно до Конституції України та Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Крім того, повноваження відповідно до статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» також було доповнено та змінено, зокрема тепер поліція відповідно до покладених на неї завдань: здійснює екстрені комунікації за телефонним номером 102, оброблення та використання інформації, переданої поліції постачальниками електронних комунікаційних мереж та/або послуг у випадках та порядку, передбачених Законом України "Про електронні комунікації"; розшукує осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від виконання кримінального покарання або від виконання обов'язків, визначених законом для суб'єктів пробації, пропали безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом; вживає всіх можливих заходів для надання домедичної допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я; вживає заходів для визначення осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе; встановлює особу за невпізнаним трупом; здійснює відбір біологічного матеріалу осіб та встановлює його генетичні ознаки (геномну інформацію) у випадках, передбачених законодавством; здійснює у визначеному законодавством порядку приймання, зберігання та знищення вилученої, добровільно зданої або знайденої вогнепальної, газової, холодної та іншої зброї, боєприпасів, набоїв, вибухових речовин та пристроїв, наркотичних засобів або психотропних речовин; забезпечує інформування Уповноваженого з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, про хід досудового розслідування, вжиття заходів для розшуку осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, для внесення даних до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин; на підставі відповідної постанови Уповноваженого із захисту державної мови вживає заходів у межах компетенції для забезпечення здійснення

Уповноваженим із захисту державної мови своїх повноважень, передбачених Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та інше [2].

Також Національна поліція відіграє одну з ключових ролей у забезпеченні дотримання прав дитини в умовах воєнного стану. Так, Романова А.С. зазначає, що органи ювенальної превенції повинні в межах закону, суспільних норм моралі здійснювати свою діяльність в умовах війни в Україні в першу чергу так, щоб забезпечувати основні права дитини як найбільш вразливої категорії населення і попереджувати та усувати вчинення протиправних дій щодо неповнолітніх осіб, у ситуаціях, що є здебільшого нетиповими в мирний час, а також докладати усіх зусиль для недопущення зростання в Україні дітей, схильних до девіантної поведінки. Саме така діяльність відповідних органів сприятиме тому, що в Україні після перемоги над ворогом, формуватиметься здорова нація не лише у фізичному аспекті, а й у морально-психологічному [3, с. 408–411].

Зеленський А.С. виокремив основні напрямки роботи Національної поліції щодо захисту дітей в умовах воєнного стану. Зокрема, правоохоронні органи займаються організацією евакуації дітей з окупованих, прифронтових та інших територій України на територію, яка є безпечною для проживання; допомагають в облаштуванні житлово-побутових умов (влаштування до шелтерів тощо) сім'ям з дітьми, які є внутрішньо переміщеними особами або житло яких зруйноване або втрачене в наслідок збройного конфлікту; проводять профілактичні роботи з внутрішньо переміщеними особами, в сім'ях яких є діти; надають допомогу дітям, які втратили сім'ю в наслідок збройного конфлікту; активно займаються пошуком безвісті зниклих дітей в наслідок збройного конфлікту [4, с. 452–456].

Національна поліція відіграє важливу роль у сфері національної безпеки, виступаючи одним із ключових елементів у забезпеченні внутрішньої безпеки, забезпечуючи громадський порядок, протидіючи злочинності та взаємодіючи з іншими суб'єктами безпеки задля захисту національних інтересів. Так, серед основних завдань є виконання комендантської години, контроль за переміщенням населення в умовах евакуації, охорона об'єктів критичної інфраструктури та протидія спробам дестабілізації з боку диверсійно-розвідувальних груп або інших злочинних елементів. Запобігання злочинності та забезпечення

правопорядку є пріоритетними завданнями поліції, особливо в умовах посиленої внутрішньої напруги, що виникає внаслідок воєнного стану та інших надзвичайних ситуацій. У таких умовах діяльність правоохоронних органів стає визначальним чинником у підтриманні суспільного спокою та захисті основних прав громадян [5].

Мельник В.І. наголошує, що особливе місце у взаємодії поліції з громадянським суспільством займає інформаційна робота, спрямована на запобігання панічним настроям, поширенню дезінформації та пропаганди з боку рф. Поліція активно комунікує з громадянами через засоби масової інформації, соціальні мережі та публічні заходи, надаючи достовірну інформацію про заходи безпеки та правила поведінки у надзвичайних ситуаціях [6].

У складних умовах воєнного стану роль Національної поліції України набуває особливого значення. Вона не тільки виконує звичні завдання з охорони громадського порядку та протидії злочинності, але й активно долучається до захисту держави, гарантуючи безпеку громадян, захист прав дітей, боротьбу з колабораціонізмом та фіксацію воєнних злочинів. Зокрема, зміни у законодавстві підтверджують її статус як невід'ємного складника сектору безпеки та оборони. Тісний взаємозв'язок з громадськістю, іншими державними інституціями та міжнародними партнерами, формують нову якість правоохоронної діяльності, яка спрямована на збереження життів, правопорядку та демократичних засад у період найскладніших випробувань для країни.

Список використаних джерел

1. Чистоклетов Л., Хитра О. Роль поліції у сфері забезпечення національної безпеки України. С. 250–283. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-440-5-15>.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
3. Романова А.С. Ювенальна превенція під час війни: особливості реалізації повноважень. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 4. С. 408–411. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.73>.
4. Зеленський Є.С. Роль Національної поліції у забезпеченні прав дитини під час дії правового режиму воєнного

стану в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 2. С. 452–456. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.76>.

5. Сокол О. Р. Роль поліції у сфері забезпечення національної безпеки України. *Академічні візії*. 2024. № 37. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14532330>

6. Мельник В.І. Роль цивільного захисту в забезпеченні національної безпеки України в умовах євроінтеграції. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. Т. 2. № 4. С. 224–229. URL: <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.2.35>.

Яремчук Владислав Віталійович,
курсант 3 курсу навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Римарчук Ольга Вікторівна,
професор кафедри кримінального
процесу Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

ДОПУСТИМІСТЬ ДОКАЗІВ ПІД ЧАС ОБШУКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Обшук як слідча (розшукова) дія є одним із важливих інструментів забезпечення дієвості кримінального провадження, який повинен здійснюватися з дотриманням прав і свобод людини. В умовах воєнного стану ці питання набувають ще більшої актуальності, оскільки важко дотримуватися балансу між забезпеченням національної безпеки та дотриманням прав особи. Попри законодавчу регламентацію, аналіз судово-слідчої практики виявляє численні прогалини та ризики зловживань владою та правом під час проведення обшуку.

Відповідно до пункту 1 статті 86 КПК України, доказ вважається допустимим, якщо його отримано відповідно до встановленого КПК України порядку. Виключно допустимі докази можна використовувати для прийняття процесуальних рішень та посилалися на них при ухваленні судових рішень [1].

У практичній діяльності працівники правоохоронних органів допускають порушення кримінального процесуального порядку